

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres: Brugstraat 22

Status: BBP

Periode: veldwerk 25-8-2005

Onderzocht door: T. Tel, F. van der Waard (veldwerk)

Auteur: F. van der Waard

Datum: september 2005 Groningen

Opmerkingen: alleen de begane grond en de linker (oostelijke) zijgevel is waargenomen.

Bouwdossier ontbreekt.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdossier van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

SITUERING EN STRUCTUUR

Het huis staat op een diep perceel (oorspronkelijk ca. 66,5 meter diep tot aan de Schuitemakersstraat) aan de zuidzijde van de Brugstraat. Aan de oostzijde (links) bevindt zich een smalle steeg en aan de westzijde een smalle drup.

Het voorhuis (14,5 x 6,5 m) heeft drie bouwlagen en een schilddak. Daarachter is een eenlaagse achterbouw met een plat dak (?)(aantal lagen onbekend) en recentelijk heeft men de overbouwde binnenplaats achter de oostelijke buurman (Brugstraat 18/20) bij de winkel getrokken.

BOUWGESCHIEDENIS

In het voorhuis kan een oude 14de-eeuwse kern van mogelijk 9-10 meter lengte vermoedt worden en daarachter een even brede 16de-eeuwse achterkamer die mogelijk in de 16de eeuw in één bouwvolume verenigd werden.

Dit grote huis had een kelder die half boven de grond uitstak en vermoedelijk een hoge begane grond, een lage verdieping en een zolder met borstwering.

De oude korte kern kan mogelijk goed vergeleken worden met Brugstraat 18/20 die ook een kort diep hoofdhuis uit de 14de eeuw heeft.

De kaart van Haubois van ca. 1643 laat een diep voorhuis zien met daarachter een iets lager diep achterhuis. Achter op het perceel aan de Schuitemakersstraat staan enige kamerachtige eenlaagse gebouwtjes.

De voorgevel werd vermoedelijk in de late 17de of de vroege 18de eeuw verbouwd en veranderd in een lijstgevel. Blijkens een foto van P.B. Kramer had de gevel (gemaakt voor het bouwen van de huidige gevel in de jaren 30 van de 20ste eeuw) een boven het maaiveld uitstekende kelder en aan de rechterkant een buitentrapp en een voordeur met een omlijsting van natuursteen. Voor zover zichtbaar lijkt de gevel in staand verband opgetrokken te zijn.

Op het minuutplan van omstreeks 1830 is het voorhuis te zien en daaraan vastgebouwd een iets smaller achterhuis. De smalle steeg ligt naast deze bouwdelen. Daarachter ligt een ondiepe binnenplaats met een gang aan de rechterzijde en dan een diep tweede achterhuis. Daarachter verbreedt het perceel zich ook achter nr. 24 en loopt door tot de Schuitemakersstraat. Op de open grond achter het huis staat nog een diep huis aan de Schuitemakersstraat.

De huidige voorgevel, een pilastergevel, is in de jaren 30 van de 20ste eeuw tot stand gekomen. Bij deze verbouwing werd de kelder dichtgegooid en de winkel gelijkvloers gemaakt met het maaiveld. In de hoge begane grond ruimte werd een tussenverdieping gebouwd. Overigens kan meer naar achteren al in de 19de eeuw een lage begane grond en een tussenverdieping bestaan hebben gezien de situering van de vensters in de zijgevel.

Recentelijk heeft men de overbouwde binnenplaats achter de oostelijke buurman (Brugstraat 18/20) bij de winkel getrokken.

BESCHRIJVING

gevels

De voorgevel is een recht gesloten pilastergevel van drie bouwlagen en een mezzanino hoog. Deze is drie traveeën breed. De gevel is schoon baksteenwerk in de jaren 30 van de 20ste eeuw gemetseld.

De pui is modern.

Daarboven beginnen vier pilasters die doorlopen over beide verdiepingen en de mezzanino. Beneden hebben zij een eenvoudig natuurstenen basement en boven natuurstenen kapitelen waarvan de middelste

twee in de vorm van een tweekoppige adelaar, het wapen van Groningen, zijn gemaakt. De beide buitenste pilasters hebben in plaats van kapitelen korte en slankere veelhoekige halve pijlers waarvan de onderste gedeelten door wapenschilden zijn afgedekt.

Op de beide verdiepingen zijn drie vensters met een vast kalf met een tweedelig bovenlicht met ongekleurd glas in lood. In de borstweringen van de vensters is siermetselwerk van verticaal en horizontaal geplaatste stenen aangebracht,

De mezzanino heeft een vierruitsvensters met ongekleurd glas in lood.

De gevel wordt afgesloten door een ver naar voren stekende gootlijst.

De oostelijke zijgevel is een langsgevel van drie bouwlagen.

De indruk bestaat dat er een hoge begane grond was waarin in de 20ste eeuw een tussenverdieping gebouwd is. Het is denkbaar dat het achterste gedeelte al in de 19de eeuw een tussenverdieping had. Oorspronkelijk lijkt de gevel opgebouwd te zijn uit een voorhuis van 9-10 meter diepte en een latere achterkamer die in een bouwvolume verenigd zijn.

Het voorste deel heeft een vijfslagenmaat van 49cm waarbij de tienlagenmaat ca. 98 cm zou kunnen zijn.

De afzonderlijke stenen hebben diktes van 8-8,3cm. Een dergelijke steenmaat laat zich vergelijken met het voorhuis van Brugstraat 18/20 en Brugstraat 24 en kan mogelijk nog uit de 14de eeuw dateren.

Meer naar achteren konden stenen van 6,5-7,5cm waargenomen worden. Het is uiteraard niet goed uit te maken of deze stenen in een toevallige latere invulling zitten of dat er daadwerkelijk een latere achterkamer gebouwd is. Dit laatste lijkt echter het meest waarschijnlijk omdat er in de zijmuur van de achterkamer van Brugstraat 18/20 grote kruisvensters hebben gezeten waarvan het voorste thans op de steeg uitkijkt. Het is onwaarschijnlijk dat dit venster van oorsprong op de steeg heeft uitgekeken. Deze zal aanvankelijk op een wat bredere open ruimte hebben achter het hoofdhuis van 22 uitgezien hebben. Dit betekent dat de achtergrens van het hoofdhuis van nr. 22 voor de plaats van dit voorste venster gesitueerd moet worden. Het kan dan ca. 9-10 meter lang zijn geweest.

In het achterste deel van de gevel bevinden zich drie vrij laag zittende rondboogvensters die dichtgezet zijn. Dit zijn mogelijk 19de-eeuwse pakhuisvensters geweest.

In het midden van het huis zijn vier vensters. Twee op de tussenverdieping en twee op de tweede verdieping. De onderste twee en de rechtse bovenste zijn in kunststof vervangen. De bovenste links is een oorspronkelijk 19de-eeuws zesruitsvenster.

Van de balklaag boven de oorspronkelijke begane grond nu boven de eerste verdieping (?) is een anker zichtbaar. Van de zolderbalklaag is een rij oude ankers zichtbaar die suggereert dat dit een enkelvoudige balklaag is.

Achteraan is een schoorsteen op de gevel gezet die duidelijk maakt dat er tegen deze gevel stookplaatsen zijn gemaakt. Deze zullen bij een achterkamer in het gebouw hebben behoord. Dit komt overeen met de oude foto waarop te zien is dat de voordeur en de gang aan de rechterzijde hebben gezeten.

plattegrond per bouwlaag

De begane grond dient als winkelruimte en is geheel van verlaagde plafonds en voorzetwanden voorzien. Recent heeft men een ruimte achter Brugstraat 18/20 erbij aangetrokken.

De verdiepingen zijn niet bezocht.

kapconstructie

De zolder is niet bezocht.

WAARDESTELLING

Brugstraat 22 heeft hoge stedenbouwkundige waarde omdat de bouwmassa van het voorhuis met de steile kap in wezen een laatmiddeleeuwse diep huis laat zien en onderdeel is van een bouwblok met laatmiddeleeuwse percelerings- en bebouwingsstructuur die vrij goed intact is gebleven. In dit verband is ondermeer de steeg aan de linkerzijde en de drup aan de rechterzijde van belang.

De voorgevel heeft positieve monumentwaarde als een pilastergevel uit de jaren 30 van de 20ste eeuw met een ontwerp met architectonische kwaliteit, afgezien van de pui die neutrale waarde heeft. Bovendien is de voorgevel stedenbouwkundig van belang daar deze een onderdeel van de historische straatwand van de Brugstraat vormt waarin het ritme en schaal van de middeleeuwse huizen goed bewaard is gebleven.

Het casco van het voorhuis heeft hoge monumentwaarde omdat daarin mogelijk 14de-eeuwse zijmuren bewaard zijn en mogelijk ook 16de-eeuwse balklagen en een 16de-eeuwse kap (moet nader bekeken worden)

Betreffende het interieur is niets bekend.

AANBEVELINGEN

Bij een eventuele ontleistering bij een verbouwing verdient het aanbeveling de zijmuren in kaart te brengen.

Adres : **Brugstraat 22**
D.I.V. Bezoek : 11 januari 2005

VAN DIT PAND IS BIJ HET D.I.V. GEEN (OUD) BOUWDOSSIER AANWEZIG